

SJUTTIOTALSDÖRRAR

Farsan kom till Sverige 1969, från underklassen i Finland. Fattig och mager med svarta tänder, som gaddar av grillkol. Han var 22 år. Hungrig och hemlös. Hade inga pengar över efter resan, som kostat rubbet han lyckats spara ihop genom ströjobben i finneskogar och fabriker, och ingen packning. Han ägde ingenting, annat än sin kropp och arbetskraft. Sina handfasta erfarenheter och klokheter. Fattade inte svennespråket, kunde inte fråga sig fram, eller betala för en enkel bussbiljett. *Vittu*. Så han la sig för att slagga på en luftig utebänk på centralstationen i Göteborg, och låg där och stirrade medan magen kurrade. Det pirrade av framtidsförväntan och lönelängtan. För han visste redan då att han skulle få anställning på Volvo, som hade raggat efter arbetare runtom i världen.

Jävlar, vad han skulle jobba järnet. Snart kunna försörja sig, mata sin magsäck varje dag. Med korv och smör till potatisen, friterade köttpiroger och annan hälsokost. Kalorier. Flytande B-vitaminer, bärs, på det. Hitta ett hyreshem och utöver mat ha rinnande vatten, värme och en säng. Rena klädbyten. Råd att betala räkningarna, om och om igen, få månadslöner för mödan. Ett värdigare och roligare liv. Leva också, och inte bara försöka överleva.

Väl på Volvofabriken, dit han liftat, fick han jobb på studs och sängplats i en knegarförvarande barack i en radda av flera rejäla raddor med baracker staplade på varandra i fabriksområdet. En enrummare som han bodelade med andra arbetskraftsinvandrare och med krafsande, nafsande råttor. Trängdes med dem ett tag och därefter i temporära ungarlslyor, vilka han också delade med andra under tiden han bilmekade på i sitt oljiga blåstall vid den löpande banan, och blev sedan äntligen erbjuden ett förstahandskontrakt. Via Volvo. En alldeles egen höghuslägenhet, till sig och morsan som han nyss träffat på parkdansen i Borås där hon, som också var från Finland, hade knegat i en syfabrik och som städare innan hon hakat på till Volvo.

Lyckoträff, en partnerlägenhet med nylackad ytterdörr och allt. I Gårdsten, just då en av Göteborgs färskaste förorter som precis, i början av sjuttioalet, hade färdigbyggt specifikt för arbetarklassen. Som farsan senare kroppsspråkligt konstaterade att han hade svettklättrat upp till, genom att spänna de bulliga bicepsarna han fått på kuppen. I en tidsperiod då det var möjligt för fler fattigfödda än vad det är idag att klättra och göra klassresor, den vita vägen och i vår del av världen, och då det byggdes tillräckligt med hyresrätter till rimliga månads-kostnader, för arbetarklassare som farsan.

Och nya tänder fick han också av Sverige. Görfina, gräddfärgade som han glatt rökte nikotingula. Ett brett leende, lätt till skratt, och glittriga glimtögon. Sportig fritid, ankarställning i dragkampslag, för-
eningsvänner och familj. Stolthet. Respekt. Trygghet. Han mådde som en kung. För det mesta. När han slapp vara lika fattig som förr och hemlös. Tandlös. Och när han inte hade hindrande muskelsträckningar eller hemsk migrän. Eller baksmälla från helvetet. Som en kampkung. Dragkampskung de åren han slet som satan i repet och höll ut och emot med sin *sisu*, och samlade på sig ett hundratal medaljer. *Göteborgs-Posten* skrev: "Den finska klubben i Gårdsten tillhör landets främsta", och: "Behöver ingen draghjälp." Påhejande helsidesartiklar med gruppafoton på goa gubbar, farsan och hans lag Karhu IF, som till sist vann hela svenska mästerskapet i dragkamp. Guldpokal, *perkele!* "Snabbaste segern kom efter bara tio sekunder. Snacka om att sopa mattan med motståndarna." Med polislaget också. Haja. Baksmälla i en vecka efter den björnsegern.

Att farsan blev insläppt, inkluderad i samhället och aktivt involverad i samhällsbygget, räknad med och respekterad, gjorde att han även blev mer ansvarstagande och allmänt engagerad. Respektgivande i gengäld. Att han brydde sig, ens orkade bry sig och ville bidra till det gemensamma bygget, ge tillbaka till Sverige. Bokstavligen inbringa skatteinkomster som bekostade byggandet och förbättrandet och själv

bygga och förbättra, gärna till pösande generationer av pluttisar, framtida planetmedborgare. Framförallt efter att han och morsan, i samma veva som Gårdsten föddes och fylldes med folk, hade fått ett barn han mer än gärna gödde med växnäring, mest korv, och som han önskade skulle få en bättre uppväxt än den han själv hade haft. Då jävlar jobbhärdade han ut och järnet ännu hårdare. I skift och övertider, på helger och fritider.

Och det var inte bara bildelar farsan byggde och bultade ihop, utan också husdelar. Höghus- och låghus-, stughus-, lekhus-, bastuhus- och husvagns- och hushållsdelar. Väggar, golv och tak. Platta trösklar, lätta att kliva över. Spartanska trämöbler, som stockar till stolar. Fönsterrutor till in- och ut-blängare. En och annan blottare. Nya fönsterramar till gamla rutor, eller tvärtom när någon hade festat för fulla muggar och flippat eller skitungar hade krossat glas. Och så sprillans nya dörrar, som han noggrant mätte och måttsågade, hyvlade och hamrade på med starka tag och säkra slag, slipade och nu själv lackade blanka och fäste mellan karmar, till andra i behov av fasta handtag och första-handshem. Dörrar som farsan fortsatte att dona med och snygga till, lite, när de med slit-tiden åldrades, som han, blev begagnade och började flaga och flisa, fläckvis mörkna. Förmultna. Gängor gnissla, skruvar lossna och limfogar släppa taget, handtag liksom brevlådeluckor hänga läpp.

ÅTTIOTALSDÖRRAR

Brevlådor och handtag som deppar. Deppläppar på dörrar som jag i tonåren under åttiotalet, med mina ciggstumpar rykande i käften, såg sönderslagna och -sparkade. Rispade med knivar, vilka sylvassa verktyg till vapen som helst, och räfflade med yxor. Huggna håliga, andningshåliga. Taggade med tusch, graffittibombade och tändarluntade. Kvävande mellandörrar, haschiga källarhäng- och förrådsflyktdörrar,

Barnet: "Vi har ingenstans att bo, för vi har inte såna pengar som räcker. De e pinsamt, å jättejobbigt... ja vill inte prata mer om de." (Paus). "Ja brukar tänka att dom som har krig har mer ont i magen. Ja får ont... här... (petar in pekfingret i naveln) å här... (pickar med fingret på hjärtat) när ja inte vet var vi ska sova å så, å när mamma gråter. Fast ibland så skrattar vi så mycket så ja får ont i magen av de, ja älskar min mamma. Om ja kunde byta mina ben mot ett hem till mamma så skulle ja göra de så hon blev glad igen. Å då skulle ja få en egen rullstol! Som ingen skulle ta ifrån mig, å den skulle ja kunna sova i varje natt. Lätt. Finns de såna så man kan luta sig bakåt?"

Mamman: "Älskling. Lyssna noga nu. Du skulle bo med mig, och dina fina ben skulle jag inte byta mot alla slott eller pengar i världen. Glöm aldrig det."

VARPUNG 1

Ung, hemlös kvinna på flykt från traffickingförövare: "Jag gömmer mig under jorden, i tunnlarna. Vi är många som håller till där. Unga, gamla. En gång var vi säkert femhundra i samma tunnel. Det är hemlösas tunnel-hem."

Vi har näst flest sprängningar i hela världen, bland de länder som inte blir krigsbombade utifrån. Endast i Mexiko sker det fler sprängningar än i Sverige, enligt kriminologen Ardavan Khoshnood.

De allra flesta sprängningar som sker i Sverige är riktade mot dörrar, portar. År 2023 summerade Polisen antalet sprängningar till 351 stycken, bara det året. Av dem var 149 detonationer, 62 var försök till detonationer och 140 förberedelser till detonationer.

Samma dag som Simon, 10 år, blev hemlös med sin mamma, såldes en lägenhet på Strandvägen i Stockholm för 67 miljoner.

De senaste 36 månaderna har 13 lägenheter sålts på Strandvägen i Stockholm. För den sammanlagda summan 358,5 miljoner.

Mäklare: "Det som är roligt är att vi har visningar på löpande band /.../ över 30 miljoner börjar bli normala priser, om man kan säga så."

JANUARI

FEBRUARI

MARS

APRIL

MAJ

JUNI

JULI

AUGUST

SEPTEMBER

OKTOBER

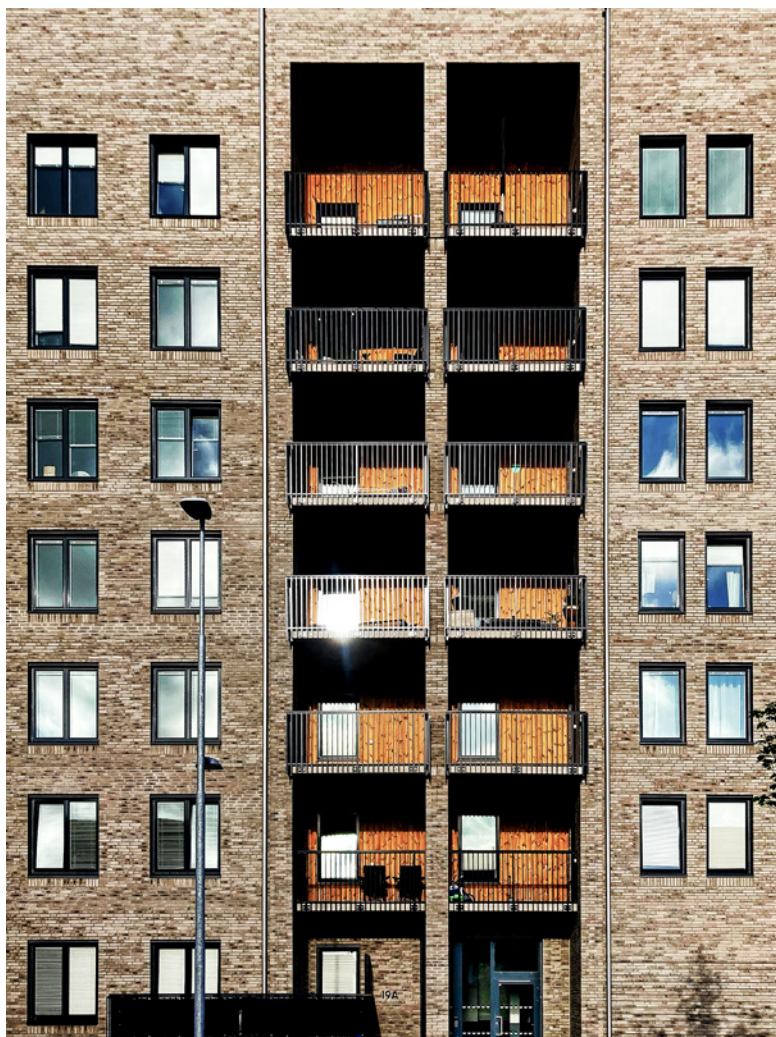
NOVEMBER

DECEMBER

I Sveriges grundlag, 1 kap. 2 § i regeringsformen, står: "Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, *bostad* och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa." (Min kursivering.)

Fattigpensionär: "Jag såg fram emot pensionen, trots att pengarna inte skulle räcka till. Men min pension slutade i vräkning. Kan du förstå det? Efter ett helt livs trogna skattebetalande blir jag hänvisad till härbärgen. Köar i timmar, gör jag, men det är ofta jag inte får nattplats."

Platser i Sverige där jag har träffat hemlösa och där de söker skydd för natten och slumrar till när det går, med eller utan barn:

I grottor, grovsoprum, containrar, skogar, skogsdungar, offentliga toaletter, tunnlar, underjordiska gångar och skyddsrum, under broar, i bilar, på bussar och båtar, pendeltåg, utebänkar, innebänkar på centralstationer och busstationer, på bibliotek, i källar- och cykelutrymmen, tvättstugor, trappuppgångar, på gator, i olika härbärgen. I kyrkor, lokaler, industriområden, i hyresrum via annonser, på skyddade boenden, hyradrasser, på tvångsmadrasser som prostituerade, i andra-, tredje- och fjärdehandslägenheter, i delade lägenheter, bland annat med korttidskontrakt, på kommunbekostade vandrarhem och hotell, hemma hos andra som släkt och bekanta.

